

STERNA

STAVANGER MUSEUMS FORLAG
BILJOTIKET

NR. 3

REDAKSJON OG EKSPEDISJON: STAVANGER MUSEUM

1975

NORSK NAVNE- OG SJELDENHETSKOMITE (NNSK)
i samarbeid med lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK)

Siden slutten av 1950-årene har vi i Norge hatt en komité som har fastsatt norske fuglenavn. Denne komitéen ble opprinnelig oppnevnt av Norsk Zoologisk Forening (Navnekomitéen). Senere ble deres mandat også utvidet til å gjelde godkjenning av observasjoner av sjeldne fuglearter for landet. Komitéen har siden gått under navnet Navne- og sjeldenhetskomitéen (NNSK). Opprinnelig besto komitéen av følgende medlemmer: Svein Haftorn, Yngvar Hagen, Holger Holgersen, Johan F. Willgohs og Fridthjof Økland. F. Øklands plass ble senere overtatt av Edvard K. Barth. I 1971 ble komitéen utvidet med to medlemmer, Geoffrey Acklam og Gunnar Lid.

Da komitéen ikke har hatt skrevne retningslinjer, ble det på styremøte i Norsk Ornitologisk Forening i Oslo 21. november 1974 bestemt at slike retningslinjer skulle utformes. G. Lid fikk dette oppdraget, og et reglementforslag forelå på årsmøtet i Fredrikstad 11. april 1975. Det ble vedtatt at reglementforslaget skulle prøves i en ett-årsperiode. Reglementet vil derfor ikke bli trykket i tidsskriftene før etter prøveperioden, og da med eventuelle forandringer.

På årsmøtet i Fredrikstad fikk også NNSK ny sammensetning. Etter styrevedtak ble sammensetningen endret til følgende medlemmer: Alv Ottar Folkestad, Holger Holgersen, Jan Michaelsen, Gunnar Lid, Viggo Ree (sekretær) og Peter Johan Schei. Disse har nå utarbeidet en liste over arter/underarter som skal vurderes av NNSK. Et forslag til generelle retningslinjer for de lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK) i Norge er også utarbeidet, og dette vil også bli prøvet i en ett-årsperiode før offentliggjørelsen i tidsskriftene.

Det vil imidlertid være av betydning å presisere enkelte punkter i forbindelse med de to reglementforslagene. Fylkets/distriktets LRSK skal offisielt fungere som én komité. Den kan gjerne deles opp, men dette er en intern sak. Komitéen skal bestå av minst tre medlemmer, hvorav en er ansvarlig formann. Formålet er å samle observasjoner av fugl fra fylket/distriktet for å holde en fortløpende oversikt over den lokale faunasituasjonen og å bedømme observasjoner av arter/underarter som er sjeldne innen fylket/distriktet. Liste over arter/underarter som er lokalt sjeldne vil bli utarbeidet av de respektive lokale rapport- og sjeldenhetskomiteene.

LRSK skal fungere som bindeledd mellom fylkets/distriktets observatører og NNSK, Feltutvalget og Sterna. Observasjoner av arter/underarter som står på liste, skal videresendes til NNSK med eventuelle bemerkninger. Dette synes kanskje noe tungvint, men er imidlertid av meget stor betydning, idet de lokale komiteene i de fleste tilfeller har kjennskap til observatøren(e). Observatører som sender inn mangelfulle rapporter, vil bli kontaktet av

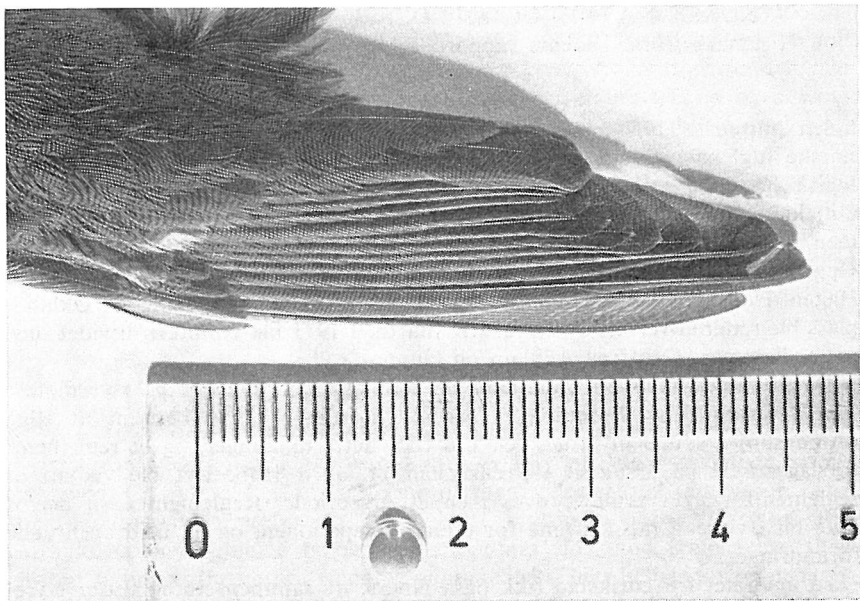

Fig. 1. -- Som supplement til nedskrevet vingeformel bør ringmerkere i spesielle tilfeller fotografere vingen sammen med mm-mål for dokumentasjon. Et slikt fotografi kan benyttes for senere kontroll av vingeformelen. Det er viktig at vingen ikke bres for mye ut. Spissene av håndsvingfjærene (h.f.) må ligge langs tilnærmet samme linje. Bildet viser venstre vinge av en lappsanger, *Phylloscopus borealis*. Nedskrevet vingeformel for denne blir: Innskjæring 3-5 h.f., 1 (+ 0,5 hånddekkfjær (h.d.)), 2 = 5/6 (\div 5,0), 3, 4 (\div 0,5), 5 (\div 2,5), 6 (\div 8,5), 7 (\div 11,5), 8 (\div 13,5), 9 (\div 15,5), 10 (\div 17,5).

LRSK for eventuelle tilleggsopplysninger, og dette vil lette arbeidet til NNSK vesentlig.

LRSK vil samle innsendt observasjonsmateriale for regelmessig publisering i *Sterna*. Observatører kan imidlertid publisere egne observasjoner, men disse må da foreligge i artikkelform (f.eks. om nye arter/underarter for landet).

I NNSK skal det sitte 6 medlemmer. En person utvelges av komitéens egne medlemmer som sekretær for ett eller flere år av gangen. Sekretæren skal motta tilsendt materiale og formidle kontakt med LRSK. Komitéen skal bedømme nye arter/underarter og nye hekkearter/underarter for landet og arter/underarter som av forskjellige årsaker finnes i følgende oversikt:

Arter.

En H bak artsnavnet betyr at bare eventuelle hekkefunn av arten skal innsendes for godkjenning.

Islom ¹⁾	Enghauk	Lappugle H
Gulnebbloom ¹⁾	Vandrefalk H	Tårnugle
Dvergdykker H	Lerkefalk H	Pigg haleseiler
Svarthalsdykker	Aftenfalk	Alpeseiler
Svartbrynt albatross	Vaktel H	Blåråke
Gråhodet albatross	Jomfrutrane	Isfugl H
Storlire	Dvergtrappe	Bieter
Grålire	Myrrikse H	Amursvale
Havlire	Liten myrrikse	Dverglerke
Rørdrum	Sultanhøne	Kalanderlerke
Amerikansk rørdrum	Purpurhøne	Hvitvinget lerce
Dvergørdrum	Hvitbrystlo	Topplerke H
Natthege	Tobeltet sandlo	Stor piplerke
Egretthege	Beringlo	Markpiplerke
Silkehege	Alaskasnipe	Sibirpiplerke
Purpurhege	Spisshalesnipe	Sitronerle
Skjestork	Rustsnipe	Rødhodevarsler
Bronseibis	Langn. bekkasinsnipe	Rosenvarsler
Stork	Kortn. bekkasinsnipe	Pirol
Svartstork	Liten gulbeinsnipe	Rosenstær
Flamingo	Tereksnipe	Alpejernspurv
Rødhalsgås	Svarthalespove H	Sumpsanger
Tundragås	Dvergspove	Elvesanger
Dverggås	Avosett H	Gresshoppesanger H
Snøgås	Polarsvømmesnipe	Vannsanger
Dvergsvane	Triel	Myrsanger
Rustand	Ørkenløper	Trostesanger
Snadderand H	Steppebrakksvale	Hauksanger H
Knekkand H	Storjo H	Rødstrupesanger
Amerikansk lyngand	Kanadisk hettemåke	Bonellisanger
Mandarinand	Grønlandsmåke	Brunsanger
Rødhodeand	Sabinemåke	Gulbrynsanger
Taffeland H	Rosenmåke	Fuglekongesanger
Hvitøyeand	Ismåke	Østsanger
Ringand	Hvitvinget svartterne	Rødtoppet fuglekonge
Praktærfugl H	Sandterne	Halsbåndfluesnapper
Brilleærfugl	Rovterne	Svartstr. buskskvett H
Brilleand	Splitterne H	Svart steinskvett
Harlekinand	Dvergterne	Steintrost
Islandsand	Steppehøne	Svart rødstjert H
Glente	Mongolturteldue	Sørlig nattergal
Svartglente	Skjæregjøk	Gråkinnet skogtrost
Pallas havørn	Snøugle H	Amerikansk skogtrost
Steppeørn	Dverghornugle	Gråstrupetrost
Steppehauk	Slagugle H	Svartstrupetrost

Steppebruntrøst	Blå tykknebb	Brunhodespurv
Sibirtrøst	Kornspurv	Svarthodespurv
Gulltrøst	Hvithodespurv	Sangspurv
Gulirisk	Dvergspurv	
Gul tykknebb	Sibirspurv	

1) Gjelder ikke utfargete fugler i sommerdrakt.

Underarter.

Mellomskarv	Sakhalinmyrsnipe	Sibirgransanger
Nordrussisk hønsenhauk	Rødhalet tornskate	Mellom-eur. blåstrupe
Russevåk	Sibirvarsler	Islandsk rødvingetrost
Sibirvandrefalk	Steppevarsler	Grønlandsgråsisik
Islandsdvergfalk	Sibirmøller	Liten gråsisik
Grønlandsmyrsnipe	Sørlig gransanger	Hornemanns sisik

Observasjoner av arter/underarter som opptrer på et unormalt tidspunkt skal sendes NNSK. LRSK vurderer i hvert enkelt tilfelle hvilke observasjoner av denne kategori som skal videresendes NNSK.

Komiteén skal gjennomgå og bedømme observasjoner (= alle typer av registreringer) til gruppene *godkjent* (belegg foreligger, publiseres med *; belegg mangler, publiseres med °), *avventes* og *ikke godkjent*. For at en observasjon skal godkjennes, kreves enten beleggmateriale (selve fuglen(e), fjær eller andre deler av fuglen(e), reir, egg, eggskall, fotografi(er), filmopptak eller lydbandopptak) eller utførlig beskrivelse.

Sekretæren i NNSK skal årlig sammenfatte en kort rapport til Sterna over ferdigbehandlede saker.

I *Sterna 13*: 216 (nr. 4 1974) ble det presentert en ufullstendig oversikt over de lokale rapportkomiteéene i Norge. Det er i dag opprettet lokale rapport- og sjeldenhetskomiteéer for alle landets fylker, og oversikten over kontaktpersoner ser nå slik ut:

Østfold: Geir Hardeng, Boks 109, 1620 Gressvik.

Oslo/Akershus: Ole W. Røstad, Zoologisk Institutt, Postboks 1050, Blindern, Oslo 3.

Hedmark: Kjell A. Kristiansen, Postboks 455, 2301 Hamar.

Oppland: Erik Sorgendal, Reichweinsgt. 26, 2600 Lillehammer.

Buskerud: Torggrim Breiehagen, 3570 Ål.

Vestfold: Karl Petter Gade, Postboks 153, 3201 Sandefjord.

Telemark: Andreas Cleve, Postboks 1076, 3701 Skien.

Aust-Agder: Ole K. Spikkeland, Heimdalsveien 9, 4800 Arendal.

Vest-Agder: Kåre Olsen, Brekne, 4563 Borhaug.

Rogaland: Thorleif Thorsen, Postboks 366, 4300 Sandnes.

Hordaland: Gunnar Langhelle, Zoologisk Museum, Musépllass 3, 5014 Bergen - Univ.

Sogn og Fjordane: Rudi Hjermand, 5842 Leikanger.

Møre og Romsdal: Olav Johansen, 6096 Runde.

Sør- og Nord-Trøndelag: Nils Røy, Universitetet i Trondheim, Zoologisk institutt, Rosenborg, 7000 Trondheim.

Nordland: Harald Misund, Haakon 7. gt. 105 c, 8000 Bodø.

Troms: Wim Vader, Tromsø Museum, 9000 Tromsø.

Finnmark: Rolf Randa, Langvasseid, 9910 Bjørnevatn.

Det presiseres igjen at ingen observasjoner skal sendes direkte til NNSK. Alle observasjoner, også av arter/underarter som står på listen utarbeidet av NNSK, skal sendes til de respektive lokale rapport- og sjeldenhetskomitéene.

Hva bør observatøren(e) notere seg?

Til hjelp for dem som ikke er sikre på hva som bør være med i en beskrivelse av en fugl som står på listene til NNSK eller LRSK, er det her satt opp punkter som kan være til hjelp, hentet fra en publikasjon av den svenske sjeldenhetskomitéen i *Vår Fågelvärld* 33: 105-107 (1974).

Art, antall, kjønn og alder.

Datum for observasjonen. Glem ikke årstallet! Likeledes tidspunktet. Hvor observasjonen er gjort. Oppgi gjerne koordinater. Beskrivelse av biotopen. Observasjonsavstanden. Flygehøyde, evt. om fuglen ble sett sittende/svømmende. Optikk. Vær- og lysforhold. Om fuglen(e) var i selskap med andre arter. Størrelse og hvordan størrelsen er blitt bestemt. Bevegelses- og flygemåte. Lyd. Utførlig beskrivelse av fjærdrakt, nebb- og benfarge, vingemønster i flukt, oppførsel etc. Tegn helst feltskisse! Hvis andre andre arter er tilstede, bruk disse som sammenligningsgrunnlag.

Glem ikke å notere observatøren(e)s navn, adresse og evt. telefonnr. Lydbånd, fotografier eller annen dokumentasjon bør sendes inn sammen med feltrapporten. Det er av stor betydning at observatørene skriver tydelig. Unngå blyantskrift, da flere innsendte rapporter skal fotostatkopieres for sirkulasjon blant komitémedlemmene.

Alle typer av registreringer skal bedømmes av NNSK og LRSK. Dette omfatter også ringmerkete fugler. Ringmerkere vil av og til få fugler i hånden som kan være vanskelige å bestemme. Under feltarbeid mangler ofte tilstrekkelig litteratur, og det er derfor av svært stor viktighet at det blir nedtegnet fullgode og utfyllende data for senere bestemmelser. En viktig faktor i denne sammenheng er også fotograferingsutstyr, som de fleste ringmerkere i den senere tid har benyttet seg av.

En totalbeskrivelse (med supplerende fotografier) bør utføres i forbindelse med enhver fugl som er vanskelig å bestemme (kjønn, alder eller art/underart).

Totalbeskrivelse omfatter:

- A. Beskrivelse av fjærdrakten (overside inkl. hode, underside, vinge, hale) og øvrige kroppsdelar (bein, nebb, øye, munnparti).
- B. Mål og vekt (+ kondisjonsavlesning).
- C. Vingeformel.

For å kunne gi en utfyllende totalbeskrivelse kreves det at man kjenner til de forskjellige deler av fjærdrakten. Metoder for målinger er beskrevet i de fleste håndbøker for ringmerkere, blant annet hos Svensson (1970: *Identification Guide to European Passerines*). I dag har man mer og mer gått over til å lese av vinge- og halemaal til nærmeste hele mm, tars- og nebbmaal til nærmeste halve mm. Å skrive en vingeformel er av meget stor viktighet, og også dette er omhandlet i flere av håndbøkene. Williamson (1967-68: *Identification for ringers*) og Svensson (1970) beskriver en metode der man måler avstanden fra hver av håndsvingfjærspissene til vingspissen til nærmeste halve mm. En vingeformel bør også fotograferes, som flere av øvrige kroppsdelar (f.eks. hale, bein, hode), og helst sammen med et mm-mål (linjal), slik at man eventuelt kan utføre senere målinger fra fotografier. Det er da viktig å folde vingen ut på en korrekt måte, se fig. 1.

Som eksempler på utfyllende totalbeskrivelser av ringmerkete fugler, henvises til *Sterna 13*: 191-198 (1974) og *Sterna 13*: 257-268 (1974).

Summary: Norwegian bird rarities committee (NNSK) in co-operation with the local report and rarities committees (LSRK).

The NNSK has been in existence since the late 1950's. At a committee meeting of the Norwegian Ornithological Society on 21st Nov. 1974 it was decided that written directives should be prepared for the rarities committee, and that these would be put forward at the annual general meeting on 11th April 1975. New membership criteria for the NNSK were also agreed on.

The new NNSK has since issued directives for the LRSK's. There will be a year's trial period for the new directives both for the NNSK and the LRSK's before final action is taken.

All Norwegian bird observations should be reported by the observers to their local LRSK which will prepare the material for publication as well as submitting relevant observations to the NNSK. The NNSK will compile an annual report of the received observations.

A complete list of the species which the NNSK will deal with is given as well as a list of the local LRSK's and their addresses. A precise description of what the observers should note in the field is given. Finally, some instructions for ringers are specified concerning taking a full description of rare birds.

Viggo Ree,

Navne- og sjeldenhetskomitéen, NOF,
Zoologisk Museum, Sars gt. 1, Oslo 5.